

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

Warszawa, 09-03-2021 r.

VII.520.20.2018.MKS

**Pan
Mariusz Kamiński
Minister Spraw Wewnętrznych
i Administracji
ePUAP**

Szanowny Panie Ministrze,

Rzecznik Praw Obywatelskich, jako konstytucyjny organ stojący na straży wolności i praw człowieka i obywatela, **prowadzi postępowanie wyjaśniające w sprawie udostępniania dokumentacji medycznej przez lekarzy psychiatrów na żądanie Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego (ABW) w ramach prowadzonych przez funkcjonariuszy ABW postępowań sprawdzających.**

Rzecznik Praw Obywatelskich wystąpił w tej sprawie do Szefa ABW z prośbą o ustosunkowanie się do wątpliwości zgłaszanych Rzecznikowi przez lekarzy psychiatrów. W ocenie Rzecznika **Szef ABW przyjął niewłaściwą interpretację przepisów ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz. U. z 2020 r. poz. 685; dalej jako: uozp) oraz ustawy z dnia 5 sierpnia 2010 r. o ochronie informacji niejawnych (Dz. U. z 2019 r. poz. 742; dalej jako: uoin), polegającą na uznaniu, że wszelkie informacje o zdrowiu psychicznym podlegają udostępnieniu w trybie ustawy o ochronie informacji niejawnych, co prowadzi do naruszenia ochrony tajemnicy zawodowej lekarzy psychiatrów, a w konsekwencji prawa do prywatności osób, wobec których przeprowadza się postępowanie sprawdzające.** W związku z powstałymi rozbieżnościami w wykładni przepisów w przedstawionej sprawie, Rzecznik zwraca się do Pana Ministra z uprzejmą prośbą o przedstawienie stanowiska w tej sprawie.

Dotychczasowa korespondencja z Szefem ABW w sprawie dostępu do dokumentacji medycznej w zakresie niezbędnym do przeprowadzenia postępowania sprawdzającego przedstawia się następująco: w wystąpieniu skierowanym do Szefa ABW w dniu 3 listopada 2020 r. Rzecznik wskazał, że żądanie przez funkcjonariuszy ABW udostępnienia na potrzeby prowadzonego postępowania sprawdzającego kopii całości dokumentacji medycznej, dotyczącej pacjentów leczonych psychiatrycznie, nie znajduje żadnego uzasadnienia w treści art. 50 ust. 2 pkt 4 uozp w związku z art. 24 ust. 3 pkt 2 i 3 uoin¹. W ocenie RPO, przepisy te bowiem uprawniają pisemnie upoważnionych funkcjonariuszy ABW do żądania informacji o chorobie psychicznej **wyłącznie** w zakresie niezbędnym do przeprowadzenia postępowania sprawdzającego, nie upoważniają one natomiast tych funkcjonariuszy do żądania udostępnienia całości dokumentacji medycznej, czy też informacji o przebiegu procesu leczenia oraz stosowanej w toku tego leczenia terapii. Zdaniem RPO, podejmowane w tym zakresie przez funkcjonariuszy ABW czynności wykraczają poza granice określone przez obowiązujące prawo.

W odpowiedzi z dnia 12 listopada 2020 r. Szef ABW wskazał, że takie działanie, w ocenie ABW, „ma nie tylko oparcie w przepisach prawa, ale także znajduje potwierdzenie w przytoczonym orzecznictwie sądów administracyjnych”. ABW wskazała, że postępowanie sprawdzające ma na celu ustalenie nie tylko, czy istnieją wątpliwości co do stanu zdrowia osoby sprawdzanej (art. 24 ust. 3 pkt 2 i 3 uion), ale również wyjaśnienie innych wątpliwości, o których mowa w art. 24 ust. 2 i 3 uion, w szczególności dotyczących ukrywania lub świadomego niezgodnego z prawdą podawania w ankiecie bezpieczeństwa osobowego lub postępowaniu sprawdzającym przez osobę sprawdzaną informacji mających znaczenie dla ochrony informacji niejawnych (art. 24 ust. 2 pkt 4 uion). Jak uzasadniono, „w celu (...) wyjaśnienia (...) wątpliwości, np. czy osoba sprawdzana udzieliła prawdziwej odpowiedzi zarówno na pytania 2-7 cz. V ankiety bezpieczeństwa osobowego, jak również prawdziwej odpowiedzi na ewentualne inne pytania, które osobie sprawdzanej musiały zostać zadane już w trakcie postępowania z uwagi na ustalenia sprawdzeń w ewidencjach i kartotekach, dokonanych w toku tegoż postępowania, niezbędne jest uzyskanie przez ABW nie tylko informacji o fakcie leczenia i ewentualnie dokonanym rozpoznaniu

---

¹ Zob. treść wystąpień RPO oraz odpowiedzi Szefa ABW dostępna na stronie internetowej RPO: <https://www.rpo.gov.pl/pl/content/rpo-abw-nie-moze-zadac-dokumentacji-leczenia-psychiatrycznego>

(klasyfikacji rozpoznanego schorzenia według Międzynarodowej Klasyfikacji Chorób ICD-10), ale również szczegółów dotyczących przebiegu leczenia psychiatrycznego (w tym uzależnień) wraz z kopią dokumentacji medycznej (mających najwyższą wartość dowodową), w szczególności wywiadu lekarskiego w trakcie pierwszej wizyty, a także informacji, na czym polegała udzielona pomoc lekarska (udział w terapii, skierowanie do leczenia szpitalnego, w jakim okresie, itp.), czy wystawiono zwolnienie lekarskie, a jeśli tak, to na jaki okres i czy zwolnienie to zostało wystawione przez lekarza psychiatrę”.

W ponownym wystąpieniu skierowanym do Szefa ABW w dniu 29 grudnia 2020 r. Rzecznik wskazał, że „zakresy danych niezbędnych do oceny zdrowia psychicznego osoby sprawdzanej, które udostępnia ona dobrowolnie, są zawarte w ankiecie bezpieczeństwa osobowego. Te dane są następnie weryfikowane przez funkcjonariuszy ABW w postępowaniu sprawdzającym, dlatego też dokumentacja medyczna, której oni żądają, powinna być ograniczona do danych wynikających właśnie z ankiety.” Ponadto Rzecznik zwrócił uwagę, że dokumentacja medyczna z leczenia psychiatrycznego może zawierać dane dotyczące życia osobistego pacjenta, w tym np. dane osób trzecich. Przetwarzanie tych danych wykracza jednak poza ustawowe uprawnienia ABW. Ustawa o ochronie informacji niejawnych w art. 24 ust. 9 zezwala bowiem na zbieranie i przetwarzanie informacji o osobach trzecich, określonych w ankiecie, bez wiedzy i zgody tych osób, w zakresie niezbędnym do ustalenia, czy osoba sprawdzana daje rękojmię zachowania tajemnicy, a także wyłącznie w zakresie określonym w art. 24 ust. 2 uoin. W ocenie Rzecznika istotny jest również art. 26 ust. 6 uoin przewidujący możliwość zobowiązania osoby sprawdzanej do poddania się specjalistycznym badaniom oraz udostępnienia wyników tych badań. Przepis ten, zdaniem Rzecznika, potwierdza, że szczegółowe informacje zawarte w dokumentacji medycznej, których żądają funkcjonariusze ABW, nie są konieczne. Ponadto Rzecznik zauważył również, że wskazany w odpowiedzi wyrok WSA z dnia 1 marca 2016 r., sygn. II SA/Wa 1367/15, utrzymany w mocy przez NSA wyrokiem z dnia 26 października 2016 r., I OSK 1884/16, nie dotyczy wcale zagadnienia zakresu udostępnianej funkcjonariuszom ABW dokumentacji medycznej, lecz uprawnienia organu do domagania się tej dokumentacji.

Rzecznik podkreślał, że normy konstytucyjne dotyczące prywatności (art. 47 Konstytucji RP) i autonomii informacyjnej (art. 51 Konstytucji RP) gwarantują każdemu

ochronę przed pozyskiwaniem, przetwarzaniem, przechowywaniem i ujawnieniem informacji dotyczących jego osoby, w sposób naruszający reguły przydatności, niezbędności i proporcjonalności sensu stricto (art. 31 ust. 3 Konstytucji RP). Przedmiotem dowodu staje się wówczas tylko to, czy pozyskiwanie informacji było konieczne, czy tylko „wygodne” lub „użyteczne” dla władzy. Dowodu wymaga, że złamanie autonomii informacyjnej było konieczne (niezbędne) w demokratycznym państwie prawnym (wyrok TK z dnia 20 listopada 2002 r., K 41/02; zob. też np. wyrok TK z dnia 20 stycznia 2015 r., K 39/12).

Odpowiedź Szefa ABW na wystąpienie Rzecznika została przesłana jako informacje niejawnie o klauzuli zastrzeżone.

Mając na uwadze powyżej przedstawione stanowiska Rzecznika i Szefa ABW, pragnę zaznaczyć, że zakres udostępniania informacji o leczeniu psychiatrycznym przez lekarzy ma istotne znaczenie z punktu widzenia tajemnicy lekarskiej, którą są objęci psychiatrzy. Odnoszący się do zwolnienia z tajemnicy art. 50 ust. 2 uozp wskazuje konkretne przypadki, w których osoba zobowiązana do zachowania tajemnicy zostaje zwolniona, a także podkreśla zakres udostępniania tych danych jako „niezbędny zakres”². Przepis art. 50 ust. 2 pkt 4 tej ustawy nie może więc być interpretowany rozszerzająco, w taki sposób, że funkcjonariusze ABW w ramach prowadzonych postępowań są uprawnieni do żądania od lekarzy psychiatrów wszelkich informacji, lecz powinien być rozumiany jako uprawniający do żądania wyłącznie tych informacji, które są niezbędne do oceny zdrowia psychicznego i uzależnienia osoby poddanej postępowaniu sprawdzającemu, do czego uprawnia art. 24 ust. 3 i 4 uoin³. Dodatkowo taką wykładnię wskazanych przepisów potwierdza art. 24 ust. 9 uoin, który nie pozwala na przetwarzanie danych osób trzecich w przypadku zbierania informacji o zdrowiu psychiatrycznym i uzależnieniach osób sprawdzanych, a które mogą znaleźć się w dokumentacji medycznej oraz art. 26 ust. 6

²Art. 50 ust. 2 wskazuje na zwolnienie z tajemnicy co do okoliczności: w stosunku do właściwych organów administracji rządowej lub samorządowej – których ujawnienie jest niezbędne do wykonywania zadań z zakresu pomocy społecznej; w stosunku do osób współuczestniczących w wykonywaniu czynności w ramach pomocy społecznej, w zakresie, w jakim to jest niezbędne; w stosunku do ABW, SKW, AW, SWW, CBA, Policji, ŻW, SG, SW, SOP - w zakresie niezbędnym do przeprowadzenia postępowania sprawdzającego na podstawie przepisów o ochronie informacji niejawnych; w stosunku do policjanta, prowadzącego czynności operacyjno-rozpoznawcze - w zakresie poszukiwań i identyfikacji osób.

³ Zob. też komentarz do art. 50 ustawy o ochronie zdrowia psychicznego; Bobińska Kinga, Eichstaedt Krzysztof Zygmunt, Gałęcki Piotr, *Ustawa o ochronie zdrowia psychicznego. Komentarz*, wyd. II, lex 2016.

uoin, przewidujący możliwość skierowania na badania psychiatryczne w przypadku wystąpienia wątpliwości co do zdrowia psychicznego. Zdaniem Rzecznika, w przypadku przyjęcia odmiennej interpretacji, ochrona prawa do prywatności osób weryfikowanych w ramach postępowania sprawdzającego, którą gwarantuje na poziomie ustawy o ochronie zdrowia psychicznego tajemnica lekarska, staje się iluzoryczna. Standard tej ochrony prawnej wyznacza natomiast orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego wskazujące, że zbieranie przez władze publiczne wyłącznie niezbędnych/koniecznych – a nie „wygodnych” – informacji o osobie gwarantuje ochronę prywatności (zob. np. w. TK z dnia 30 lipca 2014, K 23/11, wyrok TK z dnia 12 grudnia 2005 r., K 32/04, wyrok TK z dnia 23 czerwca 2009 r., K 54/07, oraz wyrok TK z dnia 20 listopada 2002 r., K 41/02).

Mając na względzie powyższe, działając na podstawie art. 13 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz. U. z 2020 r., poz. 627), zwracam się z uprzejmą prośbą do Pana Ministra o odniesienie się do przedstawionego stanowiska Rzecznika w niniejszej sprawie.

Załącznik 3

Z poważaniem

Stanisław Trociuk

Zastępca Rzecznika Praw Obywatelskich

/-podpisano elektronicznie z upoważnienia RPO/